

SUVREMENA SREDNJEVJEKOVNA GLAZBA

Aleksandar Mihalyi

Slušajući još jedan interpretativno i tehnički sjajan nosač zvuka rane glazbe u produkciji diskografske kuće ECM, nametnula mi su se pitanja koja često "provociraju" višeznačne odgovore. Naime, ovakvi se nosači zvuka danas prilično često pojavljuju u izdanjima renomiranih ozbiljno glazbenih edicija diskografskih kuća i redovito programom i interpretacijom (i)zazivaju zdvojnosti kod slušatelja. Usprkos tome što ih snimaju vrsni protagonisti, komentare potpisuju etablirani muzikolozi a ne rijetko su umetnuta i neka od prigodno napisanih djela suvremenih skladatelja. Ali, recenzije i popratni tekstovi ukazuju na zdvojnosti, i to ne samo kad je u pitanju ova glazbena scena.

No, neupitna je uspješnost i prodavanost ovakvih izdanja koja je uvijek nailazila na pobornike ili/i sljedbenike. Stoga ne čudi postojanje časopisa i portala s relativno mekim granicama koji su se specijalizirali ne samo za određena razdoblja nego čak i za pojedinu interpretativnu praksu. Spomenute meke granice nastaju radi oslanjanja na tumačenja sačuvanih dokumenata (često kasnije dopisivanih) i nekih postojećih oaza u kojima se (ipak u izvedenicama) zadržao odraz davne izvođačke prakse.

U ovom se kontekstu tek sporadično spomene i problem značenja glazbe nekad i danas?! No, slušatelj uvijek treba imati na umu da su mu značenja ili konotacije prisutne u srednjem vijeku danas potpuno strane i nepoznate. Mističnost i kontemplativnost su tek dva pojma oko kojih ne trebamo dvojiti da su nama danas barem nejasna i da ih je danas teško "autentično interpretirati". O tom problemu sve otvorenije govori i već ne mali broj knjiga.

Spomenimo na kraju još jednu dodatnu zanimljivost, a to je, što se više udaljavamo od glazbenih centara izvrsnosti oko kojih se skupljaju iskreno zdvojni vodeći protagonisti, paradoksalno, rigidnost se povećava a jača i nespornost teza lokalnih kulturnih lidera. Dakako da je to vezano za poziciju same kulturne prakse koja u takvim sredinama vrlo često i onako jedva egzistira, a zdvojnost ima posve drugačije uzroke - neznanje ili neupućenost.

WORCESTER LADYMASS

Trio Mediaeval

Aquarius Records © ECM Records ECM New Series 2166

Na nosaču zvuka pod naslovom "A Worcester Ladymass" snimljena su djela sačuvana do današnjih dana u benediktinskoj opatiji ili, preciznije, ono što je ostalo sačuvano budući da je riječ tek o fragmentima iz XIII. stoljeća. Stoga su odabrane fragmente obradili, doradili i dodali dva novo

komponirana djela kako bi dobili homogeniji program. Glazbenu mimikriju savršeno je načinio britanski skladatelj Gavin Bryars (kome je ovaj srednjovjekovni idiom blizak budući da u njemu crpi dio svojih inspiracija). Rezultat je fascinantna, jedinstvena i po tome superioran dosadašnjim snimkama ovih djela. Tri nordijska soprana kristalno čistih glasova vibrantne energije čine tekst razgovijetnim, ekspresivnijim i donekle ekstatičkim u radosti neposrednijeg dijaloga s Bogorodicom Marijom. Jedinstvenost se ove snimke/programa ogleda i u obradi koja je savršeno iskoristila mogućnosti trija da podastre složenost i polifonu ljepotu djela te njihovo harmonijsko bogatstvo u unisonim dijelovima. Ono što ih također odvaja je osobnost svake od njih pri preuzimanju melodija - lakoća pjevanja i (nordijska) tehnička superiornost!

Iako ovu glazbu izvode redovnice, naglasak je na osjećajima, a ne na kontemplativnom, čemu su inače redovnici težili. Već i sama Anna Maria Friman članica Trija Mediaeval u popratnom tekstu jasno artikulira te dvojbe. Naime, niti jedna skladba nije napisana kao dio nekog programa i nije se očekivala izvedba pred publikom, barem ne u kontekstu današnjeg poimanja koncerta. Prepoznatljivi su i odjeci raznovrsnih interpretativnih praksi. Prva bi nam bila ona "standardna" o kojoj smo već pisali na WAM-ovim stranicama. Ukratko, ona se trudi biti povijesno utemeljena i rezultat je rada brojnih muzikologa. Vrlo često te rekonstrukcije nisu "atraktivne" širem slušateljstvu, pa se pojavljuju interpreti koji shvaćajući frustriranost suvremenih slušatelja kroz keltske ili *new age* filtre nude njima prihvatljivo

(i financijski isplativo). U ovom slučaju je riječ ponajprije o izvrsnim interpretatoricama koje su se zahvaljujući upravo svojim sjajnim i voluminoznim nordijskim glasovima (za koje s pravom ističu da posjeduju andeosku čistoću) ipak uspjele probiti do kontemplativnog ali kroz emotivno.

Povijesno obaviještene izvedbe danas ukazuju na to koliko je njihova autentičnost ovisna o vrsnosti izvođača te obaviještenosti i spremnosti za svladavanje ove složene zadaće. Naime, u ovom se kontekstu promijene događaju gotovo kontinuirano a sukladno novim muzikološkim istraživanjima, graditeljima glazbala i interpretativnoj praksi. Koliko je ovo složen proces, uvjerit će se svatko tko poslušava primjerice nove snimke Antonia Vivaldija u tumačenju već treće generacije talijanskih povijesno obaviještenih interpretata (Dantone, Biondi, Marcon...) ili Marina Maraisa u interpretaciji Philippea Foulona (sa svojim ansamblom Lachrimae consort) na netom izdanom snimku diskografske kuća Natives. Prvi nam danas podastiru stilski dotjeranog i glazbeno fascinantnog Vivaldija koji ima malo toga zajedničkog i u zvuku s starijim interpretima; a drugi nam s novo rekonstruiranim glazbalima, koja su se koristila u to vrijeme u Francuskoj, te novim muzikološkim spoznajama otkrivaju glazbeni svijet takve zvučne fantazije koju do sada nismo ni predmijevali. Slično bi se moglo govoriti i o radu sjajnih glazbenika koji su nekad pripadali ansamblu Il Giardino Armonico a o kojima smo pisali i pišemo iz tabora diskografske kuće Winter & Winter.

Sve u svemu: nema konačnih verzija i avanturi tumača glazbe bilo kojeg doba nikad kraja - znači: otvoreni za novo će uvijek biti na svome.

Dodajmo i nešto povijesti. Kako bi se lakše pratila zbivanja u suvremenoj interpretativnoj praksi, potrebno je imati jasnu predodžbu o povijesnom kontekstu autentičnih i povijesno obaviještenih izvedaba. Naime, povijest nastojanja za poštivanje skladateljevih zamisli pri zvučnim rekonstrukcijama djela znatno je dulja nego se obično misli. Prijelaz s XIX. na XX. stoljeće svojom je općom glađu za istinom već nagovijestio promijene u odnosu na tradiciju u interpretiranju, s intenzitetom koji je ovisio o društvenim okolnostima. Sada se može ustvrditi da je pionir na ovom polju bio Gustav Mahler koji je uz, gotovo, poklič da je tradicija *šlamperaj* započeo striktnije čitanje partiture. Naravno da je Mahler, kao čovjek svoga vremena, to činio onako kako je to tada mogao i znao; danas bi se neki njegovi pristupi i obrade teško tolerirali. U to vrijeme i Bartok, kao etnomuzikolog, osupnut mogućnošću snimanja zvuka bilježi autentičnu tradicijsku glazbu. Od kada se pojavilo kvalitetnije snimanje u stereofoniji, započinje sve čvršće nastojanje za autentičnim izvedbama u kojima će se interpreti osobno ogledati u što vrsnijem rekreiranju onoga što je (i nije) u partituri zapisano.

Za kraj - onima kojima je već i sama ljepota ljudskog glasa posve dostatan razlog za nabavku novih nosača zvuka, svakako je za preporučiti i ovu snimku, kao i sve ostale snimke iz ove serije koje je izdala diskografska kuća ECM.